

TYÖTUOMIOISTUIN
75 VUOTTA

ARBETSDOMSTOLEN
75 ÅR

Alma Talent
Helsinki 2022

Copyright © 2022 Alma Talent Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Sirpa Puntti

ISBN 978-952-14-4561-3

Paino: Otavan Kirjapaino Oy 2022 Keuruu

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Sisällys

Lukijalle	7
Till läsaren	9
Työtuomioistuimen, yleisen tuomioistuimen ja hallintotuomioistuimen välinen toimivallanjako	11
<i>Outi Anttila</i>	
Kilpailevat yleissitovat työehtosopimukset ja EU-oikeuden tulkintavaikutus	73
<i>Niklas Bruun</i>	
KIKY – Sopimusten sitovuus, perustuslain suoja ja taannehtivuuskielto	89
<i>Seppo Koskinen</i>	
Kollektiiviset neuvottelu- ja painostusmekanismit murroksessa	131
<i>Johannes Lamminen</i>	
Perusoikeudet työtuomioistuimen oikeuskäytännössä	161
<i>Anu-Tuija Lehto</i>	
Työehtosopimuksen legaalimääritelmästä	189
<i>Ulla Liukkunen</i>	
Yrityksessä vakiintuneesti noudatettujen käytäntöjen oikeudellinen arviointiprosessi – huomioita työ- ja sopimusoikeuden oppien ristipaineesta	213
<i>Jari Murto</i>	

Onko käsitys työehtosopimuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettujen työntekijöiden asemasta muuttunut?	249
<i>Jaana Paanetoja</i>	
Työehtosopimusten jälkivaikutus	273
<i>Jorma Saloheimo</i>	
Sovellettavan työehtosopimuksen määräytyminen	291
<i>Markus Äimälä</i>	
Työtuomioistuimen presidentit	319
Työtuomioistuimen virkamiehet ja jäsenet	325

Lukijalle

Työtuomioistuimen käsittelemä ensimmäinen juttu tuli vireille 8.1.1947 - viikko sen jälkeen, kun laki työtuomioistuimesta (437/1946) oli tullut voimaan. Jutussa oli kantajana Suomen Laivanvarustajain Yhdistys ja vastaajana Suomen Merimies-Unioni, ja erimielisyys koski Turun ja Maarianhaminan välillä liikennöivän höyrylaiva Poseidonin kansi- ja konemiehistölle ja taloushenkilökunnalle maksettavia palkkoja. Tuomio annettiin 24.3.1947. Siinä katsottiin, että palkat olivat työehtosopimuksen mukaan asianosaisten vapaasti määrättävissä. Tulevien aikojen haasteita ennakoiden kysymys oli myös työtuomioistuimen toimivallasta. Tuomiossa todettiin, että sopimusmääräysten mukaisten palkkojen suorittaminen oli saattanut johtua muista varustamoista velvoittaneista säännöksistä, mutta tämän selvittäminen ei kuitenkaan kuulunut työtuomioistuimen toimivaltaan. Ensimmäisenä toimintavuotena työtuomioistuimessa tuli vireille yhteensä 13 juttua. Ratkaisuja annettiin kymmenen.

Työtuomioistuimen perustamisesta tuli tänä vuonna kuluneeksi 75 vuotta. Höyrylaiva Poseidonilla syntyneestä palkkariidasta on siis jo aikaa, ja työtuomioistuimen asema perustuslaissa tarkoitettuna erityistuomioistuimena ja osana suomalaista työmarkkinajärjestelmää on vakiintunut. Kysymykset, joiden parissa me työtuomioistuimessa tänä päivänä työskentelemme, ovat osin aivan erilaisia kuin toiminnan alkuaikoina. Maailma ympärillämme on muuttunut ja muuttuu yhä, koko ajan nopeammin ja monimutkaisemmaksi. Toisaalta on myös ikuisuusksymyksiä, joihin aina palataan; tuomioistuinten välinen toimivallanjako on yksi sellainen. Tähän teemaan,

muiden muassa, syvennyttään tässäkin juhlakirjassa. Kirjassa on kaikkiaan kymmenen artikkelia, jotka muodostavat arvokkaan puheenvuoron työoikeudessa ajankohtaisista kysymyksistä vuonna 2022. Toimivaltarajoista välittämättä osassa artikkeleista liikutaan myös kollektiivisen työoikeuden ulkopuolisissa teemoissa.

Työtuomioistuimen puolesta kiitän lämpimästi kaikkia juhlakirjan kirjoittajia, jotka kiireistään huolimatta lupautuivat mukaan tähän kirjahankkeeseen. Kiitokset myös koko työtuomioistuimen henkilökunnalle, jonka ansiosta jokainen työpäivä tämänkin hankkeen parissa on ollut lähestulkoon pelkkää iloa. Erityiset kiitokset hallintosihteerille *Marjo Hietaselle*, jonka kanssa ajantasaistimme kirjan henkilöhistoriallisen osan. Lopuksi parhaat kiitoksemme Alma Talentille ja sisältöpäällikkö *Arja Lappeteläiselle* sekä kustannustoimitaja *Taija Haapaniemelle* hyvästä yhteistyöstä.

Sörnäistenkadulla maaliskuussa 2022

Outi Anttila

Till läsaren

Det första mål som arbetsdomstolen behandlade anhängiggjordes 8.1.1947 – en vecka efter att lagen om arbetsdomstolen (437/1946) hade trätt i kraft. I målet var Finlands redareförening käreande och Finlands Sjömans-Union svarande och meningsskiljaktigheten gällde de löner som skulle betalas ut till däckmanskapat, maskinpersonalen och ekonomipersonalen på ångfartyget Poseidon, som opererade mellan Åbo och Mariehamn. Domen gavs 24.3.1947. I den ansågs det att lönerna kunde fastställas fritt av parterna enligt kollektivavtalet. På ett sätt som förespådde framtida utmaningar handlade det också om arbetsdomstolens behörighet. I domen konstaterades det att utbetalning av löner enligt avtalsföreskrifterna hade kunnat bero på andra bestämmelser som var förpliktande för rederiet, men utredningen av detta omfattades dock inte av arbetsdomstolens behörighet. Under det första verksamhetsåret anhängiggjordes sammanlagt 13 mål hos arbetsdomstolen. Tio avgöranden gavs.

Idag har det gått 75 år sedan arbetsdomstolen inrättades. Med andra ord har det redan gått lång tid från det att den lönetvist som gällde ångfartyget Poseidon uppkom, och arbetsdomstolens ställning som specialdomstol enligt grundlagen och som en del av det finländska arbetsmarknadssystemet har etablerats. De frågor som vi arbetar med i arbetsdomstolen är delvis helt annorlunda än i de inledande stadierna av verksamheten. Världen runt omkring oss har förändrats och förändras fortfarande, hela tiden snabbare och i en mer komplex riktning. Å andra sidan finns det också eviga frågor som vi alltid återkommer till; fördelningen av behörigheten mellan domstolarna är en sådan. Också i denna jubileumsbok fördjupar vi oss i bland annat

detta tema. Boken innehåller sammanlagt tio artiklar med värdefulla inlägg om aktuella frågor inom arbetsrätt år 2022. Oberoende av behörighetsgränserna tar en del av artiklarna också upp teman utanför den kollektiva arbetsrätten.

Å arbetsdomstolens vägnar tackar jag varmt alla författare i jubileumsboken, som trots sin brådska lovade att medverka i detta bokprojekt. Jag vill också tacka hela arbetsdomstolens personal, som gör att varje arbetsdag, också kring detta projekt, så gott som uteslutande är glädjefyllt. Jag vill särskilt tacka förvaltningssekreterare *Marjo Hietanen* för samarbetet kring uppdateringen av det personhistoriska avsnittet i boken. Till slut ett stort tack till Alma Talent och innehållschef *Arja Lappeteläinen* och förlagsredaktör *Taija Haapaniemi* för ett fint samarbete.

På Sörnäsgatan i mars 2022

Outi Anttila